



## **CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ**

SEKRETARIAT  
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04  
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24  
00 - 503 W A R S Z A W A  
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: [sekretariat@cbos.pl](mailto:sekretariat@cbos.pl)

BS/155/2007

### **WIEK EMERYTALNY Kobiet I MĘŻCZYŹN**

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, PAŹDZIERNIK 2007

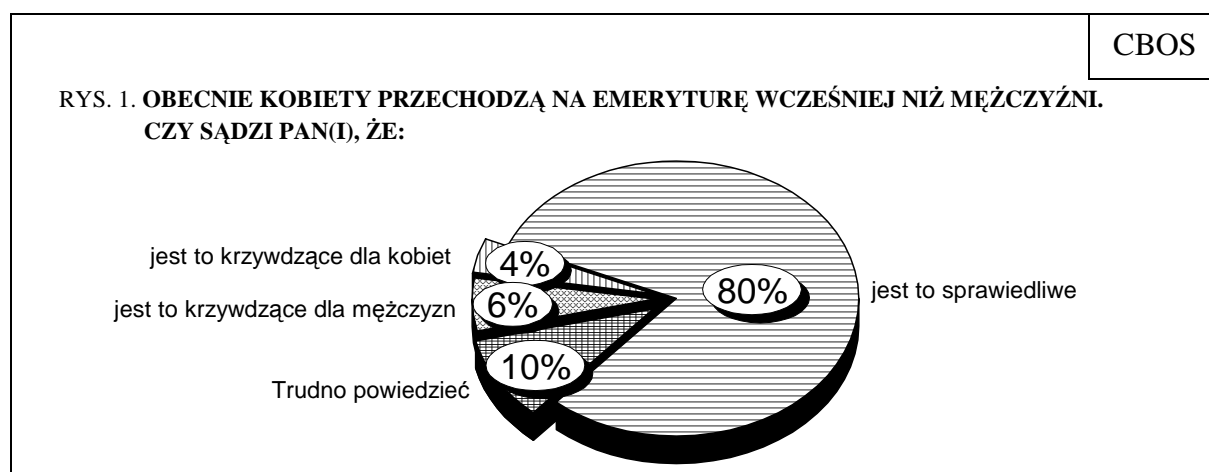
PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH  
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA



Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku  
28 września 2006 roku

Kwestia wieku emerytalnego powraca co jakiś czas, ale jest tak trudnym problemem politycznym, budzącym silne spory w społeczeństwie, że jak dotąd żaden rząd ani parlament nie uporały się z nim. W nowym systemie emerytalnym wcześniejsze przechodzenie kobiet na emeryturę powoduje, że ich świadczenia będą niższe niż mężczyzn. Ponadto stosunkowo niski wiek emerytalny zarówno kobiet, jak i mężczyzn oraz wydłużanie się życia i zmniejszanie się liczby osób w wieku produkcyjnym w stosunku do pozostających na emeryturze skłania do przewidywań bliskiej niewydolności systemu ubezpieczeń. W ostatnich latach sprawa ta była już parokrotnie przedmiotem naszych sondaży.

Przeważająca większość osób biorących udział we wrześniowym badaniu<sup>1</sup> (80%) uważa, że obowiązujące obecnie rozwiązanie, w myśl którego kobiety osiągną wiek emerytalny wcześniej niż mężczyźni, jest sprawiedliwe. Nieliczni respondenci są zdania, że jest to krzywdzące dla mężczyzn (6%) lub dla kobiet (4%), co dziesiąty zaś nie potrafi zająć stanowiska w tej kwestii.



<sup>1</sup> Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (208) zrealizowano w dniach 31 sierpnia – 4 września 2007 roku na liczącej 844 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

W ciągu ostatnich pięciu lat, opinie w tej sprawie niewiele się zmieniły – nieco ubyło osób twierdzących, że wcześniejsze przechodzenie kobiet na emeryturę jest dla nich niesprawiedliwe. Do świadomości społecznej nie przebijają się głosy przypominające, że rozwiązanie to oznacza znacznie niższe emerytury dla kobiet.

Tabela 1

Obecnie kobiety przechodzą na emeryturę wcześniej niż mężczyźni. Czy sądzi Pan(i), że:	Wskazania respondentów według terminów badań			
	IX 1995	X 1999	IV 2002	IX 2007
	w procentach			
– jest to sprawiedliwe	87	85	77	80
– jest to krzywdzące dla kobiet	2	3	8	4
– jest to krzywdzące dla mężczyzn	4	6	4	6
Trudno powiedzieć	7	6	11	10

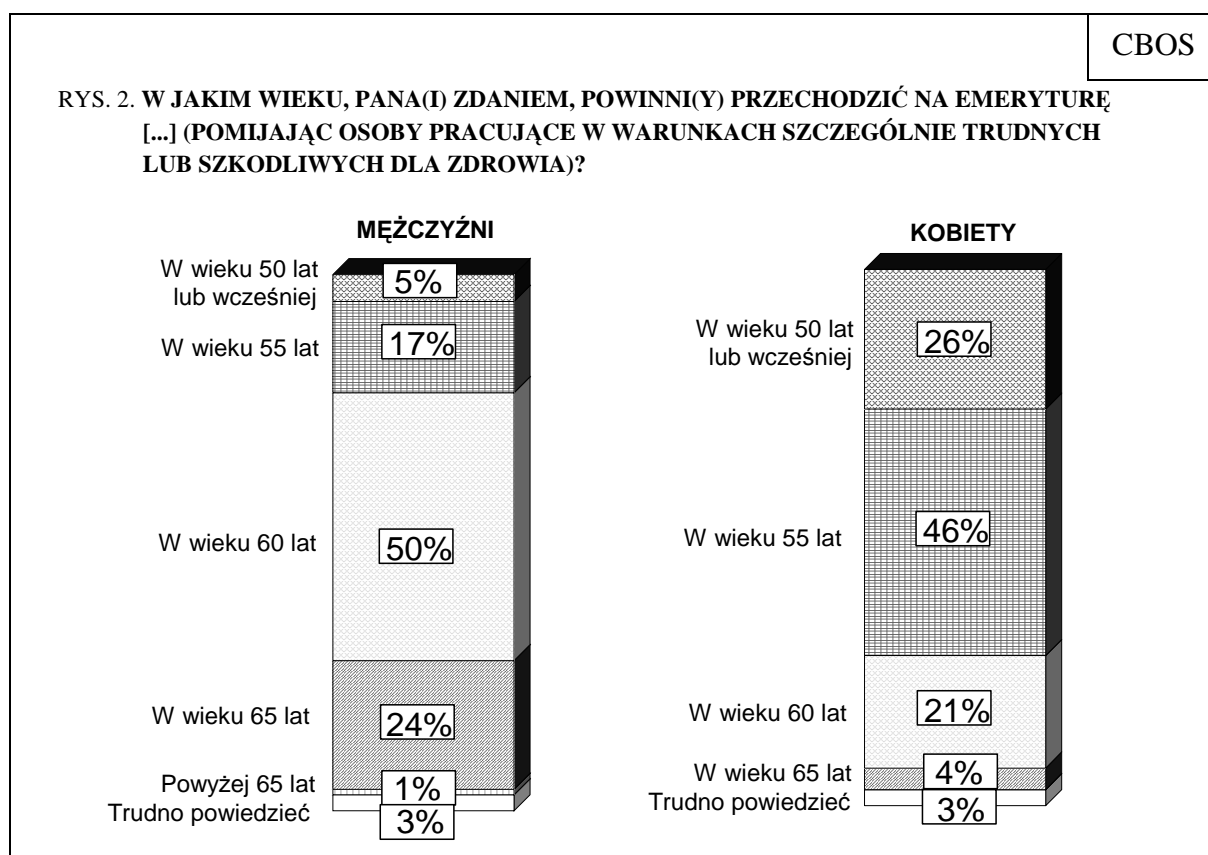
O tym, że wcześniejsze przechodzenie kobiet na emeryturę jest dla nich krzywdzące, w nieco wyższym niż przeciętny stopniu przekonane są osoby z największych miast, badani osiągający najwyższe dochody, pracujący na własny rachunek oraz pracownicy umysłowi niższego szczebla. Wśród tych ostatnich jednak, podobnie jak wśród rolników, uczniów i studentów oraz respondentów deklarujących poglądy lewicowe, także nieco więcej niż przeciętnie jest osób uważających, że zróżnicowanie wieku emerytalnego jest krzywdzące dla mężczyzn. Rolnicy to również grupa, w której najmniejszy jest odsetek uważających, że niższy wiek emerytalny kobiet to sprawiedliwe rozwiązanie (patrz tabele aneksowe).

Respondenci, którzy sami są już na emeryturze, ale chętnie pracowaliby dłużej, tylko nie mieli takich możliwości, częściej niż przeciętnie wyrażają opinię, że niższy wiek emerytalny jest niekorzystny dla kobiet. Pozostali emeryci wykazują się natomiast większym niezdecydowaniem w tej kwestii niż ogół badanych.

Tabela 2

Obecnie kobiety przechodzą na emeryturę wcześniej niż mężczyźni. Czy sądzi Pan(i), że:	Odpowiedzi <b>emerytów</b> , którzy	
	przeszli z własnej woli na emeryturę (N=163)	pracowaliby dłużej, lecz nie mieli takiej możliwości (N=60)
	w procentach	
– jest to sprawiedliwe	82	74
– jest to krzywdzące dla kobiet	1	10
– jest to krzywdzące dla mężczyzn	1	6
Trudno powiedzieć	16	10

Większość Polaków uważa, że w ogóle na emeryturę powinno się odchodzić wcześniej niż obecnie. Prawie trzy czwarte ankietowanych (72%) jest zdania, że kobiety powinny przechodzić na emeryturę w wieku 55 lat lub wcześniej, a jedna piąta (21%) uważa, że – tak jak dotychczas – w wieku 60 lat. Zaledwie 4% respondentów akceptuje ewentualne podwyższenie wieku emerytalnego dla pań. Również w przypadku mężczyzn prawie trzy czwarte badanych (72%) postuluje obniżenie dotychczasowego wieku emerytalnego, a tylko jedna czwarta (24%) opowiada się za utrzymaniem obecnej granicy. Co setny respondent podwyższyłby wiek emerytalny dla mężczyzn.



Zwolenników zachowania obecnego lub podwyższenia wieku emerytalnego zarówno dla kobiet, jak i mężczyzn jest więcej raczej wśród badanych starszych niż młodszych, ale też wśród mieszkańców wielkich miast, osób mających wyższe wykształcenie, zajmujących stanowiska kierownicze oraz wykonujących pracę umysłową. Z kolei za obniżeniem wieku emerytalnego częściej opowiadają się ankietowani poniżej 35 roku życia, mieszkańcy wsi, badani mający dochody nieprzekraczające 500 złotych na osobę w gospodarstwie domowym. Wśród robotników wykwalifikowanych, rolników, pracowników fizyczno-umysłowych, ale także wśród osób niepracujących i niezarejestrowanych przy tym jako bezrobotni więcej niż

przeciętnie jest zwolenników niższego wieku emerytalnego zarówno dla kobiet, jak i dla mężczyzn, natomiast wśród robotników niewykwalifikowanych – przede wszystkim dla mężczyzn (patrz tabele aneksowe).

Ci, którzy już są na emeryturze (a zwłaszcza tacy, którzy z chęcią pracowaliby dłużej, lecz zostali zmuszeni przez okoliczności do rezygnacji z czynnego życia zawodowego), również częściej niż ogół ankietowanych sprzeciwiają się obniżaniu wieku emerytalnego.

Tabela 3

W jakim wieku, Pana(i) zdaniem, powinni(y) przechodzić na emeryturę kobiety i mężczyźni (pomijając osoby pracujące w warunkach szczególnie trudnych lub szkodliwych dla zdrowia)?	Wskazania <b>emerytów</b> , którzy			
	przeszli z własnej woli na emeryturę (N=163)		pracowaliby dłużej, lecz nie mieli takiej możliwości (N=60)	
	dotyczące optymalnego wieku emerytalnego			
	dla mężczyzn	dla kobiet	dla mężczyzn	dla kobiet
	w procentach			
W wieku 50 lat lub wcześniej	1	15	2	19
W wieku 55 lat	10	54	9	42
W wieku 60 lat	54	24	41	30
W wieku 65 lat	30	2	44	6
Powyżej 65 lat	1	0	0	0
Trudno powiedzieć	4	5	4	3

Od ostatniego pomiaru wskazania zmieniły się bardzo nieznacznie, przybyło jedynie (o 5 punktów procentowych) respondentów opowiadających się za obniżeniem wieku emerytalnego kobiet.

Tabela 4

W jakim wieku, Pana(i) zdaniem, powinni(y) przechodzić na emeryturę kobiety i mężczyźni (pomijając osoby pracujące w warunkach szczególnie trudnych lub szkodliwych dla zdrowia)?	Wskazania ogółu respondentów dotyczące optymalnego wieku emerytalnego									
	dla mężczyzn					dla kobiet				
	X 1999	IV 2002	XII 2003	XII 2005	IX 2007	X 1999	IV 2002	XII 2003	XII 2005	IX 2007
	w procentach									
W wieku 50 lat lub wcześniej*	34	11	18	22	5	85	52	70	67	26
W wieku 55 lat*					17					46
W wieku 60 lat	51	46	54	48	50	12	31	22	28	21
W wieku 65 lat	13	34	23	26	24	1	9	3	2	4
Powyżej 65 lat	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0
Trudno powiedzieć	1	8	3	3	3	1	8	5	3	3

\*Dotychczas w obliczeniach nie rozdzielano tych dwóch kategorii, występowały one łącznie jako „w wieku 55 lat lub wcześniej”

Porównując dane z kilku lat można zaobserwować niewielkie, trudne do wyjaśnienia fluktuacje opinii. Być może jest to kwestia kampanii medialnych, zdolnych zmieniać nastawienia badanych w tej sprawie. Jak na razie nie sprawdzają się jednak przypuszczenia, że z czasem będzie wzrastać świadomość negatywnych skutków wcześniejszego przechodzenia na emeryturę w nowym systemie emerytalnym. Być może dopiero rozpoczęcie wypłat świadczeń według nowych zasad uświadomi Polakom realne korzyści z dłuższego stażu pracy.

Nadal, podobnie jak cztery lata temu, przeważa pogląd, że kobiety powinny mieć możliwość wyboru między wcześniejszą i niższą lub późniejszą i wyższą emeryturą, choć zmniejszyła się liczba jego zwolenników (z 69% do 58%). Co czwarty ankietowany (24%) nadal uważa, że kobiety powinny przechodzić na emeryturę wcześniej niż mężczyźni, nawet jeśli otrzymane przez nie świadczenia będą przez to niższe. Nieco przybyło (z 4% do 8%) osób sądzących, że kobiety powinny przechodzić na emeryturę w takim samym wieku jak mężczyźni, aby świadczenia otrzymywane przez obie te grupy były podobnej wysokości. Zwiększył się jednak również odsetek badanych niemających sprecyzowanej opinii w tej kwestii.

Tabela 5

Pierwsze emerytury z nowego systemu będą wypłacane już niebawem i wiadomo, że jeśli kobiety będą przechodziły na emeryturę wcześniej niż mężczyźni, to emerytury kobiet będą dużo niższe niż emerytury mężczyzn. Czy Pana(i) zdaniem:	Wskazania respondentów według terminów badań	
	2003	2007
	w procentach	
– kobiety powinny, jak dotąd, przechodzić na emeryturę wcześniej niż mężczyźni, nawet jeśli otrzymane przez nie świadczenia będą przez to niższe	23	24
– kobiety powinny przechodzić na emeryturę w takim samym wieku jak mężczyźni, aby otrzymane przez nie świadczenia były podobnej wysokości co świadczenia mężczyzn	4	8
– powinno się umożliwić kobietom wybór przechodzenia na wcześniejszą niż mężczyźni, a przez to niższą emeryturę, lub kontynuowania pracy do obecnego wieku emerytalnego mężczyzn, aby otrzymać podobną emeryturę	69	58
Trudno powiedzieć	4	10

Pomysł, by kobiety przechodziły na emeryturę w młodszym wieku niż mężczyźni, ma znacznie więcej niż przeciętnie zwolenników wśród robotników wykwalifikowanych i rolników, mniej zaś wśród mieszkańców metropolii, osób z wykształceniem wyższym,

kadry kierowniczej i inteligencji, ale też w grupie robotników niewykwalifikowanych i wśród osiągających najwyższe dochody. Za zrównaniem wieku emerytalnego, a co za tym idzie – również zbliżeniem wysokości świadczeń dla obu płci częściej niż pozostali opowiadają się osoby raczej młode (w wieku od 25 do 44 lat), mieszkańcy największych miast, badani osiągający wysokie dochody, a wśród grup zawodowych – pracownicy fizyczno-umysłowi, robotnicy niewykwalifikowani, rolnicy (w znacznie mniejszym od przeciętnego stopniu opowiadają się oni natomiast za swobodą wyboru), uczniowie i studenci oraz bezrobotni (patrz tabele aneksowe).

★

★

★

W naszym społeczeństwie nadal bardzo niewiele jest zwolenników podniesienia wieku emerytalnego dla kobiet i zrównania go z obecnym wiekiem emerytalnym mężczyzn. Większość uważa za sprawiedliwe obowiązujące rozwiązania w tej kwestii, natomiast tylko nielicznym trafiają do przekonania argumenty dotyczące wysokości przyszłych emerytur kobiet. Polacy w większości są też przeciwni podwyższaniu wieku emerytalnego w ogóle.

Opracowała

Joanna SZCZEPAŃSKA



## A N E K S

Tabela 1. Obecnie kobiety przechodzą na emeryturę wcześniej niż mężczyźni.  
Czy sędzi Pan(i), że: 1 - jest to sprawiedliwe; 2 - jest to krzywdzące dla kobiet; 3 - jest to krzywdzące dla mężczyzn

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	80	4	6	10	841
Płeć					
Mężczyźni	79	4	7	11	398
Kobiety	80	4	6	10	443
Wiek					
18-24 lat	82	2	8	8	120
25-34	81	4	9	6	151
35-44	72	6	7	15	136
45-54	82	4	7	6	156
55-64	84	3	4	10	120
65 lat i więcej	78	3	2	16	157
Miejsce zamieszkania					
Wieś	79	3	7	12	318
Miasto do 20 tys.	81	5	4	10	119
20-100 tys.	78	3	7	12	158
101-500 tys.	85	2	5	7	134
501 tys. i więcej mieszk.	77	8	7	9	112
Wykształcenie					
Podstawowe	78	3	3	16	224
Zasadnicze zawodowe	77	3	9	11	218
Średnie	84	3	6	7	282
Wyższe	77	7	9	6	117
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	84	4	7	5	68
Prac. umysł. niż. szczebla	74	9	10	8	79
Pracownicy fiz.- umysł.	78	2	8	12	58
Robotnicy wykwalifikowani	82	3	6	8	87
Robotnicy niewykwalifik.	75	5	5	15	42
Rolnicy	65	7	16	11	45
Pracujący na własny rach.	76	8	9	7	25
Bierni zawodowo					
Renciści	75	4	7	14	54
Emeryci	82	3	3	13	208
Uczniowie i studenci	76	0	11	12	62
Bezrobotni	90	2	2	6	73
Gospodynie domowe i inni	88	0	2	9	39
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	75	5	13	7	114
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	85	5	1	9	71
sekt. pryw. poza rolnict.	80	6	6	8	172
prywatnym gosp. rolnym	62	5	17	17	44
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	75	2	8	16	59
301-500	81	1	10	8	96
501-900	82	4	4	10	194
901-1200	80	4	3	13	104
Powyżej 1200 zł	78	8	8	7	84
Ocena własnych war. mater.					
Złe	78	1	5	15	201
Średnie	80	5	6	9	376
Dobre	81	4	7	8	263
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	88	3	2	7	58
Raz w tygodniu	82	3	6	9	422
1-2 razy w miesiącu	77	3	7	13	120
Kilka razy w roku	78	5	5	12	152
W ogóle nie uczestniczy	69	7	8	16	88
Poglądy polityczne					
Lewica	76	4	10	11	130
Centrum	84	2	7	7	224
Prawica	81	5	7	7	257
Trudno powiedzieć	77	3	3	17	228

Tabela 2. W jakim wieku, Pana(i) zdaniem, powinni przechodzić na emeryturę **mężczyźni** (pomijając osoby pracujące w warunkach szczególnie trudnych lub szkodliwych dla zdrowia)?

(%)

	W wieku 50 lat lub wcześniej	W wieku 55 lat	W wieku 60 lat	W wieku 65 lat	Powyżej 65 lat	Trudno powiedzieć	Średnia	Liczba osób
Ogółem	5	17	50	25	1	3	59.88	843
Płeć								
Mężczyźni	5	19	50	24	1	2	59.74	399
Kobiety	5	15	50	26	1	3	60.00	444
Wiek								
18-24 lat	10	25	41	17	2	4	58.64	120
25-34	12	27	38	21	0	2	58.17	153
35-44	3	19	56	21	1	1	59.79	135
45-54	1	14	62	22	0	1	60.27	156
55-64	1	9	60	29	1	1	61.00	120
65 lat i więcej	3	7	45	37	1	7	61.35	158
Miejsce zamieszkania								
Wieś	5	23	52	16	0	3	59.01	317
Miasto do 20 tys.	7	11	48	29	0	4	60.15	120
20-100 tys.	6	19	50	24	0	2	59.46	160
101-500 tys.	1	14	51	29	1	4	60.72	134
501 tys.i więcej mieszk.	4	5	44	42	3	2	61.65	112
Wykształcenie								
Podstawowe	4	15	51	23	1	6	60.04	228
Zasadnicze zawodowe	5	19	59	15	0	1	59.30	217
Średnie	6	19	47	26	1	2	59.62	282
Wyższe	3	10	41	44	0	2	61.30	117
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	4	9	40	45	0	2	61.12	68
Prac.umysł.niż.szczebla	5	10	54	26	1	3	60.26	79
Pracownicy fiz.- umysł.	9	24	51	16	0	0	58.46	58
Robotnicy wykwalifikowani	12	20	49	18	0	1	58.67	89
Robotnicy niewykwalifik.	8	30	35	22	0	6	58.50	42
Rolnicy	4	31	54	9	2	0	58.67	44
Pracujący na własny rach.	8	7	65	20	0	0	59.44	25
Bierni zawodowo								
Renciści	3	15	55	23	0	5	60.13	54
Emeryci	2	10	51	32	1	5	61.07	209
Uczniowie i studenci	7	22	44	17	3	7	59.40	62
Bezrobotni	0	21	57	22	0	0	59.96	73
Gospodynie domowe i inni	5	29	45	20	0	0	58.97	39
Pracuje w:								
inst. państw., publicznej	5	16	51	25	0	3	59.66	114
spółce właścicieli								
prywatnych i państwa	4	16	51	29	0	0	60.02	71
sekt. pryw. poza rolnict.	11	18	49	21	1	1	59.07	174
prywatnym gosp. rolnym	4	36	47	9	2	3	58.34	44
Dochody na jedną osobę								
Do 300 zł	3	23	57	11	5	2	59.43	59
301-500	3	16	65	14	0	1	59.37	96
501-900	4	14	47	33	1	2	60.56	196
901-1200	5	12	50	30	0	3	60.32	104
Powyżej 1200 zł	6	7	53	33	0	1	60.55	84
Ocena własnych war. mater.								
Złe	3	15	53	23	0	5	60.08	201
Średnie	4	17	54	23	1	2	59.93	376
Dobre	8	18	43	29	1	2	59.66	264
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	6	21	39	33	0	1	59.92	58
Raz w tygodniu	4	16	53	25	0	2	60.09	423
1-2 razy w miesiącu	6	22	49	17	1	3	59.14	122
Kilka razy w roku	4	18	50	23	1	3	59.83	152
W ogóle nie uczestniczy	10	8	44	29	1	7	59.94	88
Poglądy polityczne								
Lewica	6	16	53	22	0	3	59.65	132
Centrum	6	18	53	21	0	1	59.47	224
Prawica	3	13	53	31	1	0	60.64	258
Trudno powiedzieć	6	20	43	24	1	7	59.52	228

Tabela 3. W jakim wieku, Pana(i) zdaniem, powinny przechodzić na emeryturę **kobiety** (pomijając osoby pracujące w warunkach szczególnie trudnych lub szkodliwych dla zdrowia)?

(%)

	W wieku 50 lat lub wcześniej	W wieku 55 lat	W wieku 60 lat	W wieku 65 lat	Powyżej 65 lat	Trudno powiedzieć	Średnia	Liczba osób
Ogółem	26	46	21	3	0	3	54.78	843
Płeć								
Mężczyźni	28	43	23	3	0	2	54.69	399
Kobiety	24	49	19	4	0	3	54.86	444
Wiek								
18-24 lat	39	33	20	4	0	4	53.76	120
25-34	38	38	14	7	0	2	53.68	153
35-44	24	51	21	4	0	1	55.00	135
45-54	24	55	20	0	0	1	54.80	156
55-64	16	56	24	2	1	1	55.81	120
65 lat i więcej	18	44	28	3	0	8	55.68	158
Miejsce zamieszkania								
Wieś	33	50	13	1	0	3	53.83	317
Miasto do 20 tys.	18	47	28	2	0	4	55.36	120
20-100 tys.	33	41	21	3	0	2	54.13	160
101-500 tys.	23	48	23	2	0	4	55.08	134
501 tys.i więcej mieszk.	12	38	34	14	0	2	57.42	112
Wykształcenie								
Podstawowe	26	50	16	2	0	6	54.55	228
Zasadnicze zawodowe	28	53	15	3	0	1	54.45	217
Średnie	30	41	25	1	0	2	54.40	282
Wyższe	15	39	33	11	0	3	56.79	117
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	12	43	40	4	0	2	56.52	68
Prac.umysł.niż.szczebla	19	47	23	7	0	4	55.47	79
Pracownicy fiz.- umysł.	34	47	19	0	0	0	53.65	58
Robotnicy wykwalifikowani	37	46	12	4	0	1	53.55	89
Robotnicy niewykwalifik.	45	20	26	3	3	3	54.52	42
Rolnicy	34	52	10	4	0	0	53.89	44
Pracujący na własny rach.	19	61	16	4	0	0	54.37	25
Bierni zawodowo								
Renciści	18	56	20	0	0	6	55.08	54
Emeryci	17	51	24	3	0	5	55.54	209
Uczniowie i studenci	31	39	17	6	0	7	54.58	62
Bezrobotni	35	45	18	2	0	0	54.19	73
Gospodynie domowe i inni	42	40	15	4	0	0	53.59	39
Pracuje w:								
inst. państw., publicznej	17	50	21	7	1	3	55.79	114
spółce właścicieli								
prywatnych i państwa	28	47	22	3	0	0	54.47	71
sekt. pryw. poza rolnict.	33	42	21	3	0	1	54.17	174
prywatnym gosp. rolnym	35	48	9	4	0	3	53.76	44
Dochody na jedną osobę								
Do 300 zł	31	50	13	5	0	2	54.42	59
301-500	28	56	13	0	1	1	54.16	96
501-900	24	44	26	4	0	2	55.37	196
901-1200	21	47	26	3	0	4	55.12	104
Powyżej 1200 zł	16	45	27	10	0	2	56.10	84
Ocena własnych war. mater.								
Złe	26	47	20	2	1	5	54.85	201
Średnie	25	50	20	3	0	2	54.66	376
Dobre	28	40	24	6	0	2	54.90	264
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	27	42	27	3	0	1	54.85	58
Raz w tygodniu	25	50	21	2	0	2	54.79	423
1-2 razy w miesiącu	32	45	17	3	1	3	54.27	122
Kilka razy w roku	27	46	18	6	0	3	54.79	152
W ogóle nie uczestniczy	23	33	27	8	0	9	55.39	88
Poglądy polityczne								
Lewica	24	45	24	2	1	4	54.96	132
Centrum	30	49	17	2	0	1	54.23	224
Prawica	21	49	25	6	0	0	55.57	258
Trudno powiedzieć	30	41	19	3	0	7	54.29	228

Tabela 4. Pierwsze emerytury z nowego systemu będą wypłacane już niebawem i wiadomo, że jeśli kobiety będą przechodziły na emeryturę wcześniej niż mężczyźni, to emerytury kobiet będą dużo niższe niż emerytury mężczyzn. Czy Pana(i) zdaniem: 1 - kobiety powinny, jak dotąd, przechodzić na emeryturę wcześniej niż mężczyźni, nawet jeśli otrzymane przez nie świadczenia będą przez to niższe; 2 - kobiety powinny przechodzić na emeryturę w takim samym wieku jak mężczyźni, aby otrzymane przez nie świadczenia były podobnej wysokości co świadczenia mężczyzn; 3 - powinno się umożliwić kobietom wybór przechodzenia na wcześniejszą niż mężczyźni, a przez to niższą emeryturę, lub kontynuowania pracy do obecnego wieku emerytalnego mężczyzn, aby otrzymać podobną emeryturę

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	24	8	58	10	842
Płeć					
Mężczyźni	23	8	58	10	398
Kobiety	25	8	57	10	444
Wiek					
18-24 lat	23	8	57	12	120
25-34	20	13	59	8	153
35-44	21	12	61	6	136
45-54	26	8	58	7	156
55-64	29	3	62	6	120
65 lat i więcej	26	4	49	21	157
Miejsce zamieszkania					
Wieś	24	8	55	13	318
Miasto do 20 tys.	25	8	57	10	119
20-100 tys.	22	5	65	8	160
101-500 tys.	31	8	55	7	134
501 tys.i więcej mieszk.	18	12	60	11	112
Wykształcenie					
Podstawowe	26	4	50	19	226
Zasadnicze zawodowe	25	11	58	7	218
Średnie	25	8	59	9	281
Wyższe	17	10	69	3	117
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier.,inteligencja	16	6	75	3	68
Prac.umysł.niż.szczebła	26	11	58	4	79
Pracownicy fiz.- umysł.	27	15	55	4	58
Robotnicy wykwalifikowani	33	4	58	6	89
Robotnicy niewykwalifik.	4	15	69	12	42
Rolnicy	32	14	45	10	45
Pracujący na własny rach.	21	4	72	4	25
Bierni zawodowo					
Renciści	23	7	58	13	54
Emeryci	24	4	56	16	208
Uczniowie i studenci	23	12	47	17	61
Bezrobotni	28	13	48	11	73
Gospodynie domowe i inni	19	2	67	12	39
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	20	14	62	4	114
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	31	6	58	5	70
sekt. pryw. poza rolnict.	23	9	63	6	174
prywatnym gosp. rolnym	28	9	48	15	44
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	20	10	64	6	59
301-500	25	8	64	3	96
501-900	30	5	54	11	196
901-1200	22	7	60	12	104
Powyżej 1200 zł	14	12	68	6	84
Ocena własnych war. mater.					
Złe	27	7	51	15	201
Średnie	24	8	60	8	375
Dobre	22	9	59	10	264
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	24	8	58	10	58
Raz w tygodniu	27	6	59	7	421
1-2 razy w miesiącu	19	7	59	16	122
Kilka razy w roku	24	11	53	12	152
W ogóle nie uczestniczy	16	12	56	15	88
Poglądy polityczne					
Lewica	21	10	64	4	130
Centrum	29	5	60	6	224
Prawica	24	10	61	5	259
Trudno powiedzieć	20	8	48	24	228